

LIFE Taiga

Västerbotten

Åtgärderna i projektet delfinansieras av EU-programmet Life Nature och Naturvårdsverket. Programets syfte är att skydda och vårda områden som ingår i nätverket Natura 2000.

Länstyrelserna

Norrbottn • Västerbotten • Jämtland
Västernorrland • Gävleborg • Dalarna
Värmland • Örebro • Västmanland
Södermanland • Östergötland
Jonköping • Kronoberg • Kalmar

www.lifetaiga.se

Text: Länstyrelserna • Foto: Andreas Garpebring, Ludmila Wieslander (1 st. markerat med fotografi) • Illustrationer: Martin Holmér • Tryck: Arkitektkopia Umeå, 2018

NATURVÅRDSBRÄNNING VÄCKER NYTT LIV I SKOGEN

Idag brinner skogen inte lika ofta som för 150 år sedan. Dessutom är den sammanlagda yta som brinner bara en bråkdel jämfört med tidigare.

Om skogen inte får brinna tillräckligt ofta kommer granarna att bli fler och trycka undan till exempel tall, asp och sälg. Skogen blir tätare och solen kan inte nå ner till marken. Mossor tar över och de växter och djur som trivs i en öppen tallskog försvinner efterhand. De brända gamla träd som är nödvändiga för många arters överlevnad bryts ner och "tar slut". Det gör att flera brandgynnade arter är hotade.

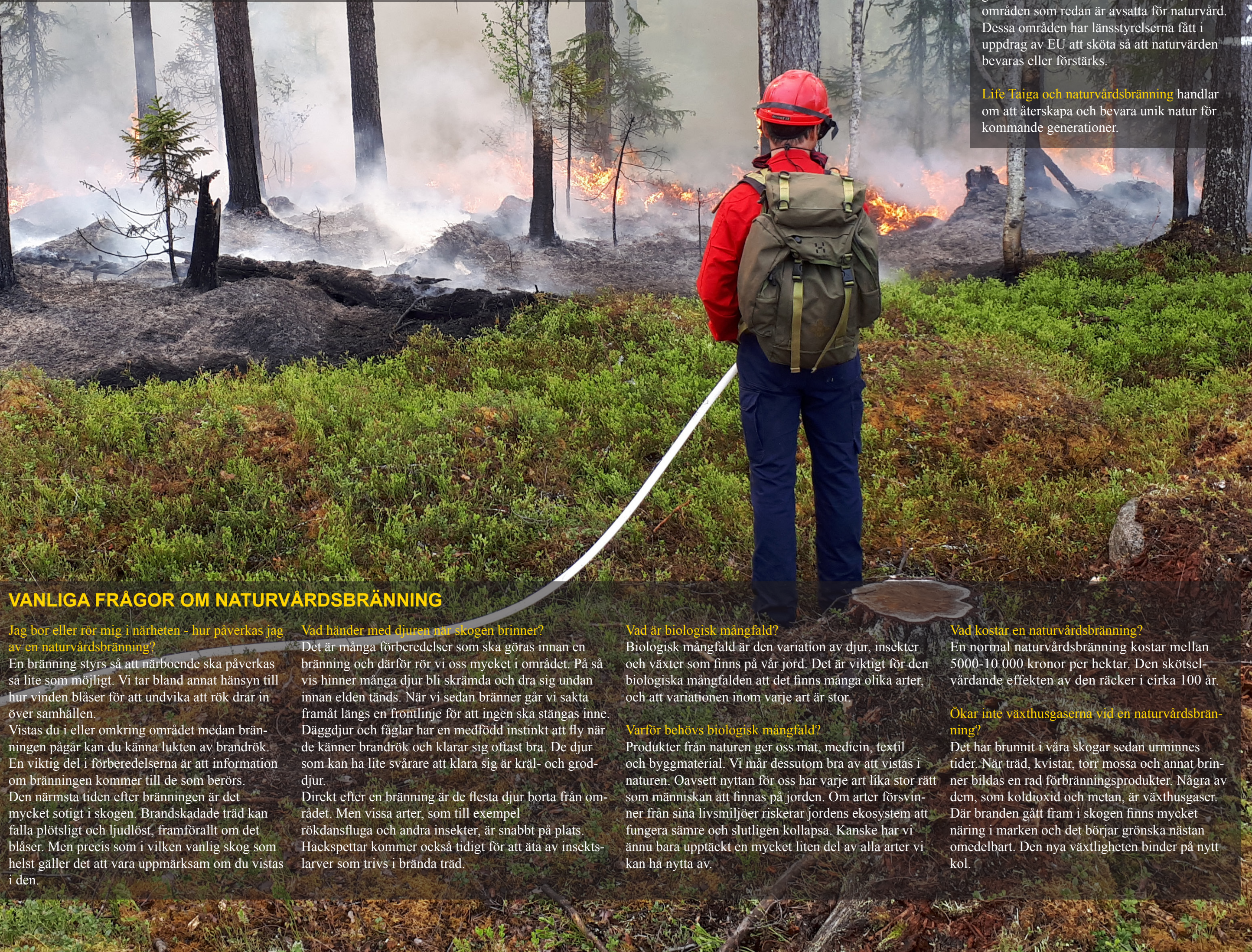
För att bevara och i viss mån återskapa biologisk mångfald i skogen använder vi nu elden som skötselmetod. En naturvårdsbränning gör liknande nytta som äldre tiders naturliga bränder. Skillnaden är att naturvårdsbränningen sker lugnt och kontrollerat och är styrd av brandutbildade naturvårdare.

Direkt efter en bränning är skogen sotig och svart men solljuset når nu ner till marken. Redan någon månad efter branden har bland annat lingonris trängt upp och många svampar syns. Den brända skogen lockar till sig insekter och insektsätande fåglar.

Granar dör och tall, asp och björk får lättare att sprida sina frön och gro i den näringsrika marken. Ibland blir lövträden så många att de bildar så kallade lövbrännor, ett område i barrskogen där lövträd dominerar under några årtionden. Grönskan i sin tur lockar till sig växtätande djur.

Omkring 100 arter är direkt beroende av skogsbränder för att överleva. Andra gynnas indirekt, till exempel hackspettar som äter insekter som lever i de brända trädstammarna.

Året efter bränningen har platsen blivit en ljusare, öppnare och varmare skog. Brandgynnade växter trivs och fler fåglar hittar insekter i träden.

DET HÄR ÄR LIFE TAIGA

I länstyrelsernas naturvårdsuppdag ingår att skydda och bevara arter och miljöer. Flera arter behöver återkommande bränder för att överleva. Naturvårdsbränning är den skötselmetod som mest efterliknar effekterna av de naturliga bränder som skogarna är anpassade till.

Under åren 2015-2019 samarbetar 14 av Sveriges länstyrelser i EU-projektet Life Taiga. Omkring 120 bränningar ska göras för att väcka nytt liv i skogen.

Life Taiga, med EU och Naturvårdsverket som finansörer, är ett av de hittills största projekten i sitt slag och omfattar 100 miljoner kronor. Det är en del av EU:s och länstyrelsernas arbete för att hjälpa utrotningshotade arter och deras livsmiljöer.

Alla naturvårdsbränningar kommer att genomföras i Natura 2000-områden, det är områden som redan är avsatta för naturvård. Dessa områden har länstyrelserna fått i uppdrag av EU att sköta så att naturvärden bevaras eller förstärks.

Life Taiga och naturvårdsbränning handlar om att återskapa och bevara unik natur för kommande generationer.

SÄKERHET VID BRÄNNING

En naturvårdsbränning sker under kontrollerade former. Men det är förknippat med vissa risker och kräver noggrann planering och tydliga säkerhetsrutiner.

Bränningsledaren har en arbetsgrupp, där var och en får sina ansvarsområden. Den kommunala räddningstjänsten får information både i förväg och kontinuerligt under bränningen. SOS Alarm är också informerat om och var bränningen äger rum eftersom personer som känner av eller ser röken kan bli oroliga och ringa.

Området som ska brännas måste ha säkra brandgränser. Det kan vara befintliga vägar, en myr eller sjö eller upphuggna brandgator. Ibland tar man hjälp av en helikopter för att vattna området. Väder, vind och fuktighet i marken avgör om det går att genomföra bränningen säkert.

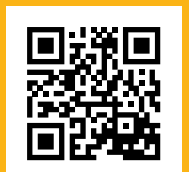
För att hindra elden att sprida sig utanför brandområdet vattnas marken längs brandgränsen och vattenslangar läggs ut runt området. De kopplas till tillfälliga vattenpumpar vid en närliggande sjö eller till tankvagnar med vatten. Slangarna används även till eftersläckningen.

När elden slocknat finns det personal kvar på plats som eftersläcker och bevakar området tills det inte finns någon glöd eller rök kvar. Det kan ta flera dagar, ibland veckor.

Om du besöker ett område som ska brännas eller har bränts - läs det här!

- Det är viktigt att respektera avspärningar och information om var du får vara.
- Det kan bli en kraftig rök, men oftast stiger den ganska snabbt uppåt.
- På kvällen kan röken sjunka mot marken igen. Röklukten kan finnas kvar i området även efter att eld och glöd är borta.
- Undvik att vara i området den närmaste tiden efter eldningen. Det är inte förbjudet område, men det kan vara riskabelt att vistas där. Träd som brunnit kan falla och det är även sotigt.

www.lifetaiga.se

Life Taiga Västerbotten

Länsstyrelsen
Västerbotten

HÄR NATURVÅRDSBRÄNNER VI I VÄSTERBOTTENS LÄN

SJULSMYRAN

Sjulsmyrans naturreservat i södra Robertsfors kommun har formats av gångna tiders bränder. Tack vare detta finns här flera arter som är gynnade av bränd skog. Den 3 cm stora skalbaggen raggbock är ett exempel. Området intill reservatsentrén brändes 2011 och delar av de centrala myrholmarna brändes 2015. Förhoppningsvis leder bränderna till att stora brummande raggbockar åter flyger i reservatet. Hela reservatet ligger inom ett utpekad bränningslandskap och inom en utpekad trakt för naturvärden kopplade till tall. Branden kommer att gynna området genom att skapa en mer luckig och varierad skog och genom att skapa död tallved. Även lövträdsvärden kommer att öka när underväxande granar dör, det skapas grov död lövved och när branden i sig skapar plats för nya lövträd att gro.

TJÄDERBERGET

Tjäderbergets naturreservat är ett 1100 ha stort reservat på gränsen mellan Vindeln och Lycksele kommun. Hela reservatet ligger inom ett utpekad bränningslandskap och inom utpekade trakter för tallnaturvärden och lövnaturvärden. Bland barrträden i reservatet finns också mycket asp, björk och sälg som vuxit upp efter tidigare bränder. Exempel på arter som gynnas av bränderna här är gråspett som gärna häckar i aspar och skalbaggen slät tallkapuschongbagge som kräver brandskadade tallar för att överleva och utvecklas. 2016 brändes Spoludden i östra delen av reservatet. Skogen på Spoludden var tidigare föryngrad efter branden 1858.

NÄSUDDSBERGET

Näsuddsbergets naturreservat ligger i Malå kommun. Huvuddelen av området som ska brännas är en 150 till 200-årig tallskog med inslag av gran och lövträd. En mindre del av området är en 20-årig tallungskog med stort inslag av björk. I båda områdena kommer bränningarna att gynna naturvärden knutna till tall genom att döda granar och skapa ett mer öppet och glest tallbestånd, att tillföra död tallved och att brandskada yngre klenare tallar. Hela reservatet ligger inom ett utpekad bränningslandskap och inom en utpekad värdetrakt för tallskog. Fåglar som tjäder, pärluggla, spillkråka, gråspett och tretåig hackspett häckar inom reservatet och gynnas av förändringar i skogens struktur efter en naturvårdsbränning.

TALLSJÖBERGEN

I Tallsjöbergens naturreservat på gränsen mellan Åsele och Vilhelmina kommun inträffade den senaste branden för ca 100 år sedan. Området har mycket höga naturvärden kopplade till ett intakt skogslandskap med tydlig brandhistorik. Flera arter knutna till brand och brandpräglad skog finns inom naturreservatet. Bl a har den mycket sällsynta och rödlistade tickan urskogsticka som lever på kolad tallved hittats i området.

BUBERGET

Bubergets naturreservat är 2300 ha stort och ligger i Storumans kommun. Det mesta av skogen i reservatet är granskog men stora delar är äldre brandpräglade tallskogar. Det finns också en stor bränna från 1901 med gles lövrik blandskog. Området som planeras för naturvårdsbränning ligger i reservatets västra del. Hela detta område brann i samband med skogsbranden 1901. I äldre tallar finns spår från ytterligare minst två äldre bränder. Reservatet ligger i ett utpekad bränningslandskap. De båda arterna slät och grov tallkapuschongbagge liksom spetshörnad barksinnbagge tillsammans med flera andra, ovanliga brandberoende insekter visar att landskapet är präglat av brand sedan länge.

STAVALIDEN

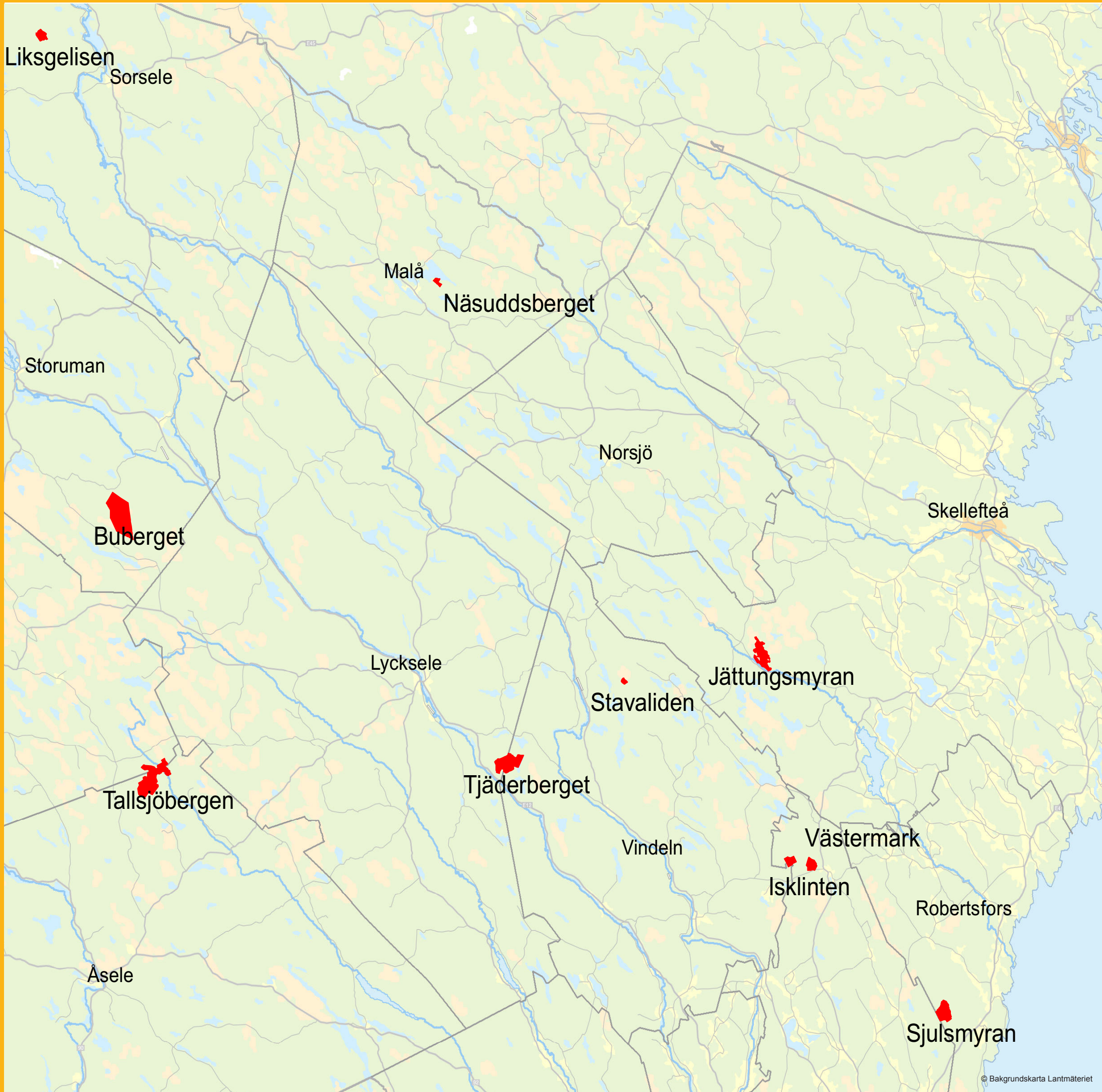
I Stavalidens naturreservat, knappt 70 ha stort, i Vindelns kommun har tre olika bränder kunnat dateras; 1688, 1808 och 1839. Området som ska brännas ligger söder om vägen genom reservatet. Det är en tallskog med upp till tre generationers tallar där de äldsta är över 300 år gamla. Den långa tidens frånvaro av brand gör att skogen tätat av gran. Området som ska brännas har höga naturvärden kopplade till brandpräglad tallskog. Hela reservatet ligger inom ett utpekad bränningslandskap och inom utpekad värdetrakt för tallnaturvärden. Flera arter knutna till brand och brandpräglad skog finns inom Stavaliden. Den rödlistade skalbaggen skrovlig flatbagge har hittats på flera platser i området. Den skrovliga flatbaggen lever i fruktkroppar av vedsvamparna citronticka och timmerticka, som är starkt gynnade av bränder.

LIKSGELISEN

25 ha äldre tallskog i Liksgelisens naturreservat nordväst om Sorsele brändes 2017. Reservatet täcks av en urskogsartad, brandpräglad tallskog. Inom reservatet finns många spår av äldre tiders bränder. Den senaste branden inträffade mellan 1830 och 1850. Liksgelisen ligger inom ett utpekad bränningslandskap. Flera arter knutna till brand finns i reservatet. Den mycket sällsynta och rödlistade skalbaggen sibirisk barkborre har hittats på flera platser i området.

JÄTTUNGSMYRAN

Jättungsmyrans ligger i Skellefteå kommun. Här växer äldre tallskogar med spår av äldre tiders skogsbränder. Den senaste vilda skogsbranden var under andra halvan av 1800-talet. Jättungsmyrans ligger i en utpekad trakt för bevarande av tallnaturskogar och inom ett utpekad bränningslandskap. Planerade bränningar kommer gynna naturvärden knutna till tallar, död ved, lövträds miljöer och soliga, öppna skogar. Flera arter knutna till brand och brandpräglad taiga finns inom Jättungsmyrans naturreservat. Den sällsynta och rödlistade skalbaggen stor plattnosbagge som lever i den brandberoende svampen brandskiktodyna har hittats på brandfältet i områdets södra del som brändes i samband med att området skyddades 2005.

Branden i Sjulsmyrans naturreservat gynnar området genom att skapa en mer luckig och varierad skog och genom att skapa död tallved.

I Tjäderbergets naturreservat brändes två områden innan projektet Life Taiga drog igång. Bränningarna genomfördes år 2009 och år 2014. Så här såg det ut tre år efter branden 2009.

Liksgelisens naturreservat har mycket höga naturvärden kopplade till urskogsartad brandpräglad tallskog med gamla träd och död tallved.

VÄSTERMARK

10 ha äldre blandskog brändes 2017 i Västermarks naturreservat i Umeå kommun. Bränningen fick önskad effekt med många döda granar och många överlevande tallar. Hela reservatet ligger i ett utpekad bränningslandskap och i en utpekad värdetrakt för barrblandskog. 2009 genomfördes en naturvårdsbränning på drygt 30 ha i reservatets norra del. Flera arter knutna till brand och brandpräglad skog finns i reservatet. Bland annat har arten slät tallkapuschongbagge hittats på brandfältet från 2009.

ISKLINTEN

Isklintens naturreservat i Umeå kommun är till största delen grannaturskog med mycket lövträd. Hela reservatet ligger inom ett utpekad bränningslandskap. Reservatet ligger även inom en utpekad värdetrakt för barrblandskog. Flera arter knutna till brandpräglad och lövträdsrik skog finns i reservatet. Rödlistade arter som koralltaggsvamp och grön aspvadbock har hittats i området. De lever på döda aspar och kommer att gynnas av en naturvårdsbränning.

ARTER SOM GYNNAS AV BRAND

Brandskiktodynan

är en vedsvamp som bildar svarta knölar på brandskadade träd, oftast på björkar. Den blir i sin tur hem åt flera brandberoende insekter. Ett exempel är stor plattnosbagge som har hittats i Jättungsmyrans naturreservat.

Brandskiktodyna (*Daldinia loculata*)

Raggbock (*Tragosoma depsarium*)

Raggbocken är en stor långhorning som trivs i liggande döda grova tallar i brända skogar. De stora, ovala kläckhålen som visar var de är, hackas ofta bort av hackspettar, främst spillkråka. Arten gynnas av att skogen blir glesare och solbelyst.

Spillkråkan är Europas största hackspett. De senaste åren har antalet minskat med cirka 30 procent och arten är numera rödlistad. Alla Sveriges hackspettsarter trivs och förökar sig i skog som brunnit. De äter gärna insekter som lever i brända trädstammar.

Spillkråka (*Dryocopus martius*)